

איך חוגגים עצמאות בזמן מלחמה?

בין זכרון לעצמאות

זכור...

הזמן: שביעי של פסח תשס"ו

המקום: בית כנסת קהילת גני טל שביד בנימין

הגבאי מודיע על תפילת "יזכור", שתיקה בקהל, הציבור מתייחד עם קרוביו ומעלה את זכרונם במעלות קדושים וטהורים... בגן עדן תהא מנוחתם... החזן מרעים בקולו את ה"יזכור" לקדושי השואה, ששה מליון אנשים ונשים, ילדים וילדות... אל נקמות, שופט כל הארץ, זכור נא... כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו... ואח"כ ה"יזכור" לחללי צה"ל ולכל חללי המחנות ונפגעי הסרור, והנה זה מגיע, ה"יזכור" שגדל והלך בשנים האחרונות, ה"יזכור" לקדושי גוש קטיף שנאמר בכל בתי הכנסת בגוש קטיף במשך השנים אשר מעלה את זכרונם הקדוש והטהור של הנרצחים על קידוש ה', העם והארץ. והרשימה ארוכה, ארוכה מאוד, יותר מדי ארוכה, מההרוג הראשון הקי אביגדור דהרי הי"ד עד להרוג האחרון הקי גדעון ריבלין הי"ד. והחזן נחנק ובקושי מצליח לקרוא את השמות.

ואתה עם הדמעות בעיניים, עם הזכרונות מהקדושים, עם זכרון בתי הכנסת בגוש, בסיטואציה הכי מוזרה שבעולם, מזכירים את הקי שנפלו בגוש קטיף שכבר נמצא בשליטתם של המרצחים. ואתה באתר המגורשים, מזכירים את ההרוגים על גוש קטיף! ואז באה שאלת המחץ. אז בשביל מה, ריבוננו של עולם, נשפך הדם הקי הזה? אם גורשנו מאדמתנו מה הועילה מסירות הנפש הזו? קשה!

הזמן: שבת פרשת שמיני תשס"ו

המקום: בית כנסת קהילת גני טל שביד בנימין

בשיחה בתפילת שחרית, יום של ראיית ניסים של חנוכת המשכן, אש יורדת מן השמיים, ברכות ממשה ואהרון על העם והנה נדב ואביהוא מקלקלים את השמחה, מקריבים אש זרה. דווקא ביום התעלות זו וביום שמחה זו באה הנפילה הגדולה?

למדנו את היסוד של מסירות הנפש. אומר לו משה רבנו לאהרון "הוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש", יודע אני שיתקדש הבית במיודעיו של מקום וחשבתי או בי או בך עכשו אני רואה שהם גדולים". למה יש צורך בקידוש המשכן במיודעיו של מקום, הרי המשכן זמני ותיכף בכניסה לארץ כבר לא יהיה רלוונטי? אולי כדאי שהקידוש יהיה דווקא במקדש שהוא בית עולמים?

אלא למדנו את יסוד מסירות הנפש בבניית "הבית", מתוך המשכן הזמני מגיעים אנו לבית הראשון, מהבית הראשון מגיעים לבית השני ומכוח הבית השני מגיעים לבית השלישי והאחרון. מסירות הנפש נשארת לנצח, אינה נעלמת ואינה לחינם. אומר משה "יודע אני שיתקדש הבית במיודעיו של מקום".

עכשו מתחילים לתבין את ה"יזכור" של שביעי של פסח, מסירות הנפש של קדושי השואה אינה לחינם יש בה את "יודע אני שתקדש הבית במיודעיו של מקום" וכן מסירות הנפש של חללי מערכות ישראל יש בה את "יודע אני שיתקדש הבית במיודעיו של מקום" וכן בקדושי גוש קטיף התקיים "יודע אני שיתקדש הבית במיודעיו של מקום".

מסירות הנפש של כל הדורות כולם מצטרפת ביחד לכות גדול ומשמעותי שיש בו לקדם אותנו לקראת בנין הבית, בית ה' בארץ ישראל. נזכור ונמשך, נזכור ונחזור.

"יענך ה' ביום צרה"- מדרש תהילים

משל לאב שהיו מהלכין בדרך, ונתייגע הבן, ואמר לאב היכן היא המדינה, אמר לו בני סימן זה יהא בידך, אם ראת בית הקברות לפניך, הרי המדינה קרובה לך.

כך אמר להם וזקב"ה לישראל, אם ראינתם את הצרות שתכפו אתכם, באי תה שעה אתם נגאלין, שנאמר יענך ה' ביום צרה ישגבך ש"ה אלקי יעקב".

רמח"ל, דעת וזכרונות עמ' קלו

ואמנם, יש לך לדעת הקדמה גדולה, והיא, שבאמת אין הקב"ה מואס יגיין כפיו לעולם חייו, ואינו עוזב ומניח את העולם; אלא בשעה שנראה כאילו העולם עוזב ממנו, הענין הוא שאדברא, הרי הוא מחדש טובה לעולמו, ונפלאותיו ומחשבותיו תמיד כל. היום רק לתיקונו של עולם, לא לקלקולו; אלא שהוא מסתיר עצתו הסתר גדול מאד, ואז נמצא העולם כמו עוזב, ובני האדם סובלים עונשי חטאתיהם. וכך אמרו רז"ל (ב"ר, צא, י) על יעקב אבינו ע"ה, "ויאמר ישראל למה הרעותם לי" (בראשית מג, ו), ר"ל בשם ר' חמא ב"ה, מעולם לא אמר יעקב אבינו דבר של בטלה אלא כאן. אמר הקב"ה, אני עוסק להמליך בנו במצרים, והוא אומר, "למה הרעותם לי". הדא הוא דאתמר (ישעיהו מ, כז), "נסתרה דרכי מה" וגו'. והיינו, כי כל זמן שהיה יעקב אבינו בצער על פרישת יוסף ממנו, הקב"ה לא היה אלא מגלגל ג' גולים להמליך יוסף ולהחיות את יעקב בשלוה, אלא שמוזד שצעה עמוקה היתה, היה הצער יעקב על יעקב. וזה בנו אב, שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה כל זמן הודמן הטוב - אינו מוזדמן ובא אלא מתוך עומק יצה נסתרת, ועל כן יקרה קודם לו צער. והרי זה כענין שאמרו ז"ל (ברכות ה ע"א), "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתן אלא על ידי יסורין":

זוהר חלק א דף קע"א

רבי יהודה פתח ואמר, (שה"ש ג ו) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות, האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלן אינון ישראל, בזמנא דקב"ה יוקים לון ויפיק מן גלותא, (קיבוץ גלויות) כדין יפתח לון פתחא דנהורא (דהיא) דקיק זעיר, ולבתר פתחא אחרינא דאיהו רב מיניה, עד דקב"ה יפתח לון תרעין עלאין פתיחן לארבע רוחי עלמא, וכן כל מה דעביד קב"ה לישראל ולצדיקייא די בהו, הכי כלהו ולא בזמנא חדא. לבר נש דאתיהיב ג' זשוכא, ודיריה הוה בחשוכא תדיר, כד יבעון לאנהרא ליה בעיין לאפתחא ליה נהורא זעירתא כעינא דמחטא, ולבתר רב מניה, וכדין בכל זמנא, עד דינהרון ליה כל נהורא כדקא יאות, כך אינון ישראל כמה דאת אמר (שמות כג ל) מעט מעט אגרשנו מפניך (ירושת הארץ) עד אשר תפרה וגו', וכן למאן דאתי אסוותא, (גאולה רוחנית) לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר עד דיתתקף.

דרישת ציון, א - הרב קלישר

"גאולת ישראל אשר אנתנו חוכים לה, אל יחשוב החושב כי פתאום ירד ה' יתברך שמו משמים ארץ לאמור לעמו: צאו! או ישלח משיחו כרגע מן השמים לתקוע בשופר גדול על נדחי ישראל ויקבצם ירושלימה ויעשה לה חומת אש ומקדש א-ל ממרומים ירד, כאשר הבטיח על ידי עבדיו הנביאים. לא כן קורא המשכיל, ודאי כי יעודי הנביאים יתקיימו באחרית הימים ולא יפול חייו דבר ארצה, אך לא במנוסה נלך ולא בחפזון יום אחד. כי אם מעט מעט תבוא גאולת ישראל, לאט לאט תצמח קרן ישועה עד "וישראל יעשה חיל" וישגו מאד באחריתו בקיום כל היעודים וההבטחות של הנביאים הקדושים".

הרב קוק זצ"ל, אוזות ישראל כט

"הגאולה נמשכת היא והולכת. גאולת מצרים וגאולת העתיד השלמה היא פעולה אחת שאינה פוסקת, פעולת היד החזקה והזרוע הנטויה, אשר החלה במצרים והיא פועלת את פעולותיה בכל המסבות. משה ואליהו גואלים לגאולה אחת, המתחיל והגומר, הפותח והחותם הם יחד ממלאים את החטיבה, ורוח ישראל מקשיב הוא את קול התנועות

והפעולות של הגאולה, ההולכות מכל המסבות עד מלא צמיחת קרן הישועה במלואה וטובה".

הרב צבי יהודה קוק זצ"ל

ההגדרה היסודית של מצווה זו הלא היא מפורשת בדברי הרמב"ן "שלא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה... מכאן אנו באים אל אמיתת ענינו המיוחד של פרק זמן זה שאנו שרויים בו. ברוך שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה, לקיומה הממשי של עיקר מצווה גדולה וקדושה זו... הנה הגענו אל הפרק העיקרי של קיום מצווה נשגבה זו, מצות הרבים והציבור, מצות ישראל, שמתחייב בה כל אחד מאתנו, כדברי הרמב"ן "שלא נעזבנה ביד זולתנו, בהיות ידנו תקיפה על ארצנו ושליטתנו קיימת עליה. אמנם עוד לא נכבשה לנו כל הארץ, גם ירושלים מקדש מלכותנו עוד איננה כולה בידנו, גם הכמות וגם האיכות של שלטוננו על ארצנו טעונית עוד השלמה ושכלול. אכן סוף סוף הגענו אל פרק זה של מציאות שליטתנו על ארצנו".

הרב צבי יהודה הכהן קוק (לנתיבות ישראל עמ' קפא)
המדינה היא כולה קודש, ואין בה שום פגם. היא גלוי שמימי עילאי של "המחזיר שכנתו לציון" כל שאר הם פרטגים. פכים קטנים או גדולים. בעיות וסיבוכים אין בהם כדי לפגום ולו במשהו בכל תוקף קדושת המדינה. עצם ערך המדינה אינו מותנה בכך אם יש בה יותר שומרי תורה ומצוות, או פחות, בודאי השאיפה היא שכל העם כולו יהיה שייך לתורה ומצוות. אבל המדינה היא קודש בכל אופן שהוא. יש מן דתיים שמביעים מעין ביקורת ואומרים: "אם המדינה והחיים בה יהיו לפי שיטתנו ורוחנו, נקבל אותה. ואם לאו, נסתייג ממנה". הם מתבטאים כאילו המדינה אינה שלהם. המדינה היא שלנו, של כל כלל ישראל ושל כל אחד ואחד מישראל. המסתייג ממנה הרי הוא אינו רואה את החזרת השכינה לציון

הרה"ג הרב שלמה בן חמו שליט"א המרא דאתרא

מדינת ישראל שונה משאר מדינות העולם כי בהווייתה חקוק התוכן האידיאלי היותר עליון, וצריכה להיות "כסא ה"י בעולם, כי כל מגמתה של האומה הישראלית לספר תהילות ה' לתקן עולם במלכות שדי ולשם כך צריכה להיווצר "מדינה יהודית" בארץ ישראל אשר תבטא בכל מערכות חייה את שם ה', ולא רק יחידי סגולה אלא "ציבור" שיש בו מגוון רחב של אנשים, מגוון הדעות וההשקפות שיגלה בתוכו את כל מרחבי החיים כדי לתקן את האנושות וזוהי מגמת קודש של מדינתנו. עושרה ואושרה של האנושות תלויים בהימצאותה ישראל בארצו. קיבוצו הלאומי באדמת הקודש שונה מקיבוצי הגויים כי הם מתקבצים לשם תועלת חומרית לטפח ולשכלל את התוצר הכלכלי לכל צורותיו ולא לשם "אידיאלים אלוקיים" ואילו התכנסות עם ישראל לשבטיו להקמת מלכותו מגמתה היא ליצור חטיבה לאומית שהאלוקות שרויה בתוכה ומדריכה את כל אורחותיה הלאומיות בכל תחומי החיים ומורכבותם. המגמה האלוהית שלשמה נברא עם ישראל היא להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש", גם מגמת מדינת היהודים היא לקדש שם שמים בקרב תבל ולספר תהילותיו ונפלאותיו בעולם, "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו".

חכמי ג'רבה טוניסיה-הרב רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל
זכתה יהדות זו, יהדות ג'רבה וטוניס לתקן את חטא המרגלים, הקשה שבחטאים, המאיסה בארץ תמדה. ובימי שיבת הציון השלישית, עלו לארץ שיראל באהבה וחיבה, בחריצות ובמסירות, ורבה היתה שמחתם של יהודי וחכמי טוניס וג'רבה, כשזכו לראות בתקומתה של מדינת ישראל, בה' אייר תש"ח. כשנתיים קודם לשאלותם של חברת דבר עברית, פנה הגאון העצום רבינו רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, "רב

ראשי בק"ק ג'רבה", במכתב למרן הרב עוזיאל זצ"ל וביקש ממנו שישלח לו את "סדר היום של חג העצמאות" כפי שתוקן על ידי מועצת הרבנות הראשית לישראל וכמו כן שאל לדעתו האם אפשר להתיר תספורת ביום זה.

הגאון הרב בן זיו מאיר חי עוזיאל זצ"ל: [נשאל על ידי חכמה ג'רבה, כ' אייר תשי"ב]

האם מותר לבטל תינוקות של בית רבן מהתורה ביום חג העצמאות? "יום העצמאות במדינת ישראל הוא אחד הימים הגדולים בתולדות ישראל שיש בו משום גאולת ישראל מסכנת כליה ודאית ח"ו... ומצווה לנהוג בו פרסום של הודיה למושיעים של ישראל, בבתי הכנסת ובבתי הספר ותלמודי תורה, למען יכירו התלמידים את חסדי ה' עם עמו ישראל ביום זה... ומצווה על ההורים להביא את ילדיהם איתם בבית הכנסת, להודות לה' על חסדו ולהתפלל לביצורה ושלומה של מדינת ישראל שבשלומה יהיה שלום לכל ישראל".

חכמי מרוקו - מרן הגאון רבינו שלום משאש זצ"ל
"... לחזק ולקיים תקנת רבנות הראשית לישראל מהרה"ג בנצמ"ח עוזיאל ומהרי"א הרצוג זצ"ל אשר תקנו לומר הלל שלם ביום העצמאות. והמחבר האריך ליישב מה שהקשו עליהם קצונ חכמים בסברות נכונים וראיות חזקות ומוכחות. ישר ה' ליה. אף שדברי הגאונים זצ"ל אינם צריכים חיזוק. ומי יבא אחרי המלכים האדירים את אשר כבר עשוהו ותיקנהו לדורות. וכבר נמשך הדבר הזה, זה מ"ג שנים. ומיהו זה ואיזהו שיכול לבטל מנהג זה. ולהיות כפויי טובה להקב"ה האל המושיע, הגואל, שהראנו דברים שלא חלמנו עליהם. וזיכנו לראות בממשלת ישראל ובריבוי התורה. הישיבות הגדולות והכוללים והדת השוררת והולכת מיום ליום. וכבר הבטיחנו השי"ת: "וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם", (יתזקאל פרק ל"ו, פסוק כ"ד).

ואחר כך: "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתם בקרבכם". (שם פסוק כ"ו). ועד עתה בכל עת וזמן מתרבים הניסים, גלויים ונסתרים, נס בתוך נס. וכמעט בכל הצרות, מבני ישראל לא מת אחד, ושפך אפו על העצים והאבנים... ואנחנו חייבים להודות ולהלל לשבח ולפאר וכו' למי שעשה לנו את כל הניסים הללו, שבכל דור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם. אמנם לענין הברכות... נראה לי שאלו שהנהגו לבקש ישארו במנהגם לברך. ומי שלא נהגו לברך לא יברכו. אין בזה משום אגודות אגודות. שהרי בראש חודש הרק"ה נהגו לברך... וגם הספרדים שעלו ממדינות מרוקו וממדינות שנהגו לברך שכולם נשארו במנהגם לברך על ההלל בראש חודש. בבקעה ובקרית מנחם וקרית יובל ועיר גנים ובערים אחרות בארץ ישראל... ואותה ברכה נותנת השיבות וערך גדול להלל ובלאו הכי (= דחינו, אם לא מברכים על ההלל) הוא ליה כקורא מזמור תהילים בעלמא ורק בבית הכנסת אחת אין ראוי להפרד ולעשות אגודות... ולענין ברכת שהחיינו, לצאת מכל ספק המברך שהחיינו בביתה כנסת ילבש בגד חדש ויברך שהחיינו ויכוין על שניהם וכל העם יענו אמן..."

מרן הגאון רבינו יוסף משאש זצוק"ל (אוצר המכתבים).
חלק ג', עמוד קס"ג.

"עוד שאלת על יום העצמאות, שיש אומרים בו תחנון וסליחות וכו'... אין לך לסכסך דעתך בענינים אלו, אתה ספרדי חרד, עשה מה שאנחנו עושים, עושים אותו יום טוב בהלל גמור ובהודאה למלך הכבוד ברוך הוא, ואוכלים ושותים ושמחים, וזין לנו עסק עם אחרים."